

TİSK AYLIK EKONOMİ BÜLTENİ- EYLÜL 2015 (SAYI: 79) GENEL DEĞERLENDİRME

“Siyasetteki ve Ekonomideki Belirsizliklere Rağmen, Büyüme Oranı Beklentilerin Üzerinde, Ancak Kur Etkisiyle Üçüncü Çeyrekte Büyüme Düşebilir”

- TİSK** FED, dünyada büyüme oranında istikrar sağlanamaması ve dünya ticaret hacminin daralması nedeniyle faiz artırımını kararını geciktirecek gibi görünüyor.
- TİSK** Türkiye 2015 yılının ikinci çeyreğinde %3,8 ile G20 Ülkeleri arasında en hızlı büyüyen dördüncü ülke oldu. Küresel ve yurtiçi olumsuzluklara rağmen Türkiye ekonomisi 25 çeyrektir kesintisiz büyüdü. Türkiye’de ekonomik ve politik risklerin arttığı bir dönemde büyüme oranının beklenenin üzerinde gelmesi sürpriz oldu.
- TİSK** İmalat sanayiinde büyüme oranı yılın ikinci çeyreğinde %5 düzeyinde gerçekleşti. Büyüme bu dönemde iç talep ağırlıklı ortaya çıktı.
- TİSK** Sanayi üretimi Temmuz’da aylık bazda % 1,5 azalırken; yıllık bazda % 0,3 yükseldi. Üretim rakamları, kur artışının girdi malları üzerinde neden olduğu aşınmayı ortaya koyuyor. Bu durum Ağustos ve Eylül aylarında devam ederse, yılın üçüncü çeyreğinde büyüme rakamları düşük gerçekleşebilir.
- TİSK** Sanayide ciro Temmuz’da aylık bazda % 1 azalırken; yıllık bazda % 7,9 arttı.
- TİSK** Haziran’da işsizlik oranı 0,5 puanlık yükselişle % 9,6 oldu. Özellikle genç işsizlik oranındaki yükseliş kaygı verici. İstihdamdaki artışa rağmen işsizlik oranının yükselmesi, işgücüne katılım oranındaki artıştan kaynaklanıyor. Kriz sonrasında getirilen teşvikler işgücüne katılım oranını artırma yönündeki olumlu etkisi devam ediyor.
- TİSK** İhracat, 2015 yılının ilk yedi ayında kesintisiz olarak bir önceki yılın aynı ayına göre düştü. 2009 yılından bu yana ilk defa bu kadar hızlı ivme kaybetti. Bu durumun temel nedenleri, küresel ölçekte ihracattaki düşüş, geleneksel pazarlarda yaşanan siyasi ve ekonomik sorunlar, Borsa merkezli eylemler, Çin ve diğer yükselen ekonomilerde kaydedilen gelişmeler ve Rusya’nın ambargosu oldu.
- TİSK** Temmuz’da yıllık cari açık 45,27 milyar dolara yükseldi.
- TİSK** Yılın ilk yedi ayında ülkemize gelen doğrudan yatırım tutarı 6,7 milyar doları buldu. 2014-2015 döneminde artan risklere rağmen bu durum ekonomi açısından önemli bir kazanım.
- TİSK** Mali disiplin sağlandığı halde enflasyon oranı yükselmeye devam ediyor. 2015 yılında da hedef enflasyona ulaşamayacağını, ekonomideki belirsizliklerin buna kaynak teşkil edeceğini düşünüyoruz.
- TİSK** Ekonomiye olan güvenin zayıflaması tüketim ve yatırım harcamalarının ertelenmesine neden olabilir. Ekonomik güvenin aşınmasında yaşanan seçimler ve terör eylemleri de etkili oldu.

DÜNYA EKONOMİSİ:

Eylül ayının sonuna yaklaşırken küresel ekonomi ABD Merkez Bankası'nın (FED) faiz oranı kararına kilitlenmiştir. Ancak oluşan hava FED'in faiz oranını yükseltme kararını bu yılın sonuna kadar geciktireceği yönündedir. Bunun da ana nedeni dünyada büyüme oranında henüz istikrarın sağlanamamış olması ve dünya ticaret hacminin daralmasıdır.

Nitekim yılın ikinci çeyreğinde G-20 ülkelerinde büyüme oranı ortalama %3,2 düzeyinde gerçekleşmiştir. G-20'de en yüksek büyüme oranları yükselen ekonomilerde görülmüştür. **Bu ülkeler içinde Hindistan (%7,2), Çin (%7) ve Endonezya'dan (%4,7) sonra dördüncü hızlı büyüyen ekonomi Türkiye (%3,8) olmuştur. Küresel ve yurtiçi olumsuzluklara rağmen Türkiye ekonomisi 25 çeyrektir kesintisiz büyümüştür.** Yılın ilk yarısında gelişmiş ülkeler içinde istikrarlı büyüme trendi gösteren ekonomiler ABD ve İngiltere olmuştur (Tablo 1).

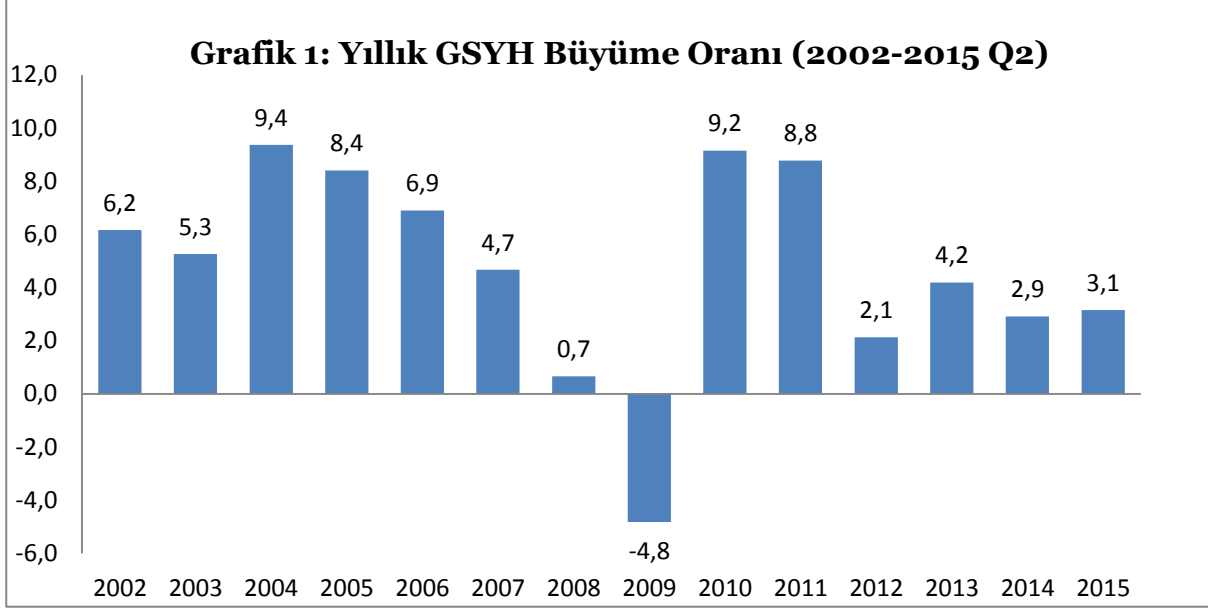
Tablo 1: 2015 Yılı İlk Yarısında Büyüme Trendi

Dönem	Q1-2015	Q2-2015
G20	3,2	3,2
Arjantin	1,3	..
Avustralya	2,5	2,0
Brezilya	-1,7	-2,4
Kanada	2,0	1,0
Çin	7,0	7,0
Fransa	0,9	1,0
Almanya	1,1	1,6
Hindistan	7,5	7,2
Endonezya	4,8	4,7
İtalya	0,2	0,7
Japonya	-0,8	0,9
Kore	2,4	2,2
Meksika	2,5	2,2
Rusya	-1,9	..
G.Afrika	2,0	1,6
Türkiye	2,5	3,8
İngiltere	2,9	2,6
ABD	2,9	2,7
AB-29	1,7	1,9
Euro Bölgesi	1,2	1,5

Kaynak: OECD Veritabanı

TÜRKİYE EKONOMİSİ:

Türkiye’de ekonomik ve politik risklerin arttığı bir dönemde büyüme oranının beklenenin üzerinde gelmesi sürpriz olmuştur. 2015 yılının ikinci çeyreğinde Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) 2014 yılının aynı çeyreğine göre sabit fiyatlarla %3,8 yükselmiştir. Yılın ilk altı ayındaki büyüme oranı da %3,1’e ulaşmıştır.

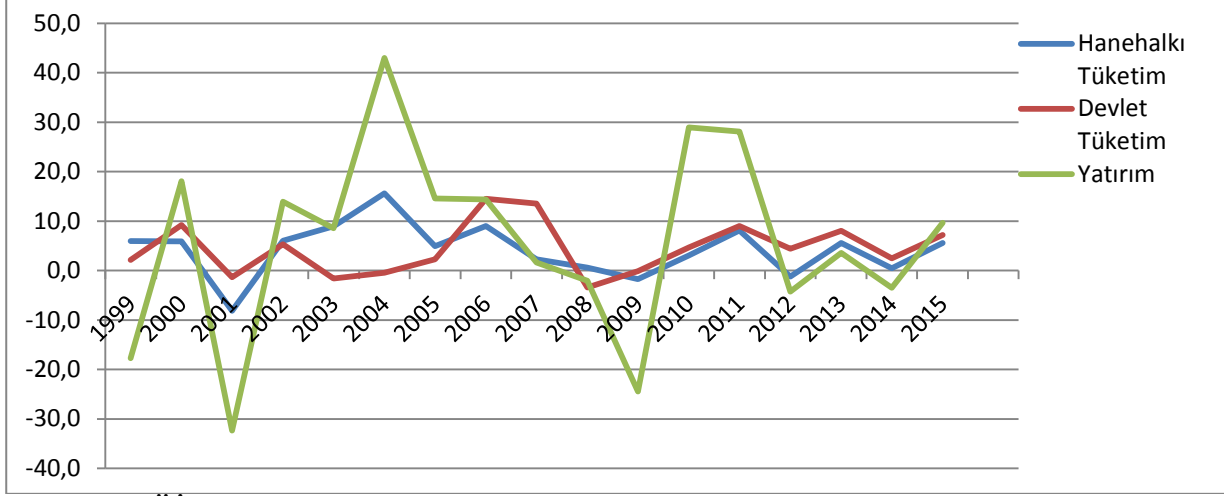

Kaynak: TÜİK Veritabanı.

Üretim yöntemine göre iktisadi faaliyetlerin büyüme oranları incelendiğinde yılın ikinci çeyreğinde en hızlı büyüyen sektörün %6,7 ile tarım sektörü olduğu görülmektedir. Bu dönemde hizmetler ve sanayi sektörü %4,1 büyümüştür. **İmalat sanayi 2014 yılının ikinci çeyreğinde %2,9 büyürken, bu yıl %5 düzeyinde bir büyüme oranını yakalamıştır.** Son yıllarda ekonomiye ivme kazandıran sektör konumuna gelen inşaat sektöründe ise büyüme yavaşlamıştır. 2014 yılında ikinci çeyrekte %3,4 büyüyen sektör, 2015 yılında %2,0 oranında büyüebilmiştir. Buna rağmen sektör yılın ilk çeyreğine göre daha iyi performans göstermiştir. Çünkü sektör 2015 yılının ilk çeyreğinde %2,8 oranında küçülmüştü.

Harcama yöntemine göre GSYH’yı ele aldığımızda ise büyümenin yurtiçi tüketim kaynaklı olduğunu görmekteyiz. Yılın ikinci çeyreğinde hanehalklarının nihai tüketim harcamaları sabit fiyatlarla %5,6 artarken, GSYH’dan da %65,6 oranında bir pay almıştır. Bu dönemde devletin nihai tüketim harcamaları ise %7,2 oranında yükselmiştir.

**Grafik 2: Tüketim ve Yatırım Harcamalarında Büyüme Oranı, 1999-2015
(II. Çeyrekler)**

Kaynak: TÜİK Veritabanı.

Yılın ikinci çeyreğinde yatırım harcamaları geçen yılın ikinci çeyreğine göre %9,7 artmıştır. Kamu sektörü yatırımları %1 artarken, özel sektör yatırım harcamaları %11,4 yükselmiştir. Özel sektörün yatırımları bu dönemde makine ve teçhizatı yoğunlaşarak %15,5'e ulaşan bir artış kaydetmiştir. Özel sektörün inşaat yatırımlarındaki büyüme oranı ise %3,4'te kalmıştır.

Mal ve hizmet ihracatı, 2015 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre sabit fiyatlarla %2,1 azalmıştır. Mal ve hizmet ithalatı ise 2015 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre sabit fiyatlarla %1,6 oranında yükselmiştir.

2015 yılının ilk altı ayında büyüme iç talep ağırlıklı gerçekleşmiştir. Yurtdışında, özellikle AB'de büyüme oranında istikrar yakalanamamasının bir sonucu olarak dış talebin GSYH'ya katkısı sınırlı olmuştur. **Bu olumsuz tabloya rağmen ülkemizin 2009 yılının ikinci çeyreğinden bu yana kesintisiz büyümesi ekonominin dinamizmi açısından önemli bir bulgu olarak değerlendirmekteyiz.**

Sanayide Üretim, Ciro ve Kapasite Kullanımı:

2015 Temmuz ayında Mevsim ve Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi Haziran ayna göre %1,5 oranında kayba uğramıştır. Sanayi üretimi alt sektörlerinden madencilikte üretim %1,2, enerji sektöründe %3,1 artarken, imalat sanayiinde %2,4 azalmıştır.

2015 yılı Temmuz ayında ana sanayi gruplarında bir önceki aya göre sadece enerji sektöründe üretim artışı sağlanmıştır. Sektör %2,1 oranında büyümüştür. Diğer sektörlerde ise üretim düşüşü yaşanmıştır. Üretim kaybına en fazla uğrayan ise %11,3 ile dayanıklı tüketim malı sektörü olmuştur. Bu sektörü %2,5 ile dayanıksız tüketim malı ve %1,7 ile ara malı sektörleri izlemiştir. İmalat sanayiinde 2015 yılı Temmuz ayında bir önceki aya göre en yüksek üretim artışı %4,5 ile ağaç ürünleri sektöründe görülmüştür. En fazla üretim düşüşü yaşayan ise %24,9 ile elektronik sektörü olmuştur.

2015 yılı Temmuz ayında Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Üretim Endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre ancak %0,3 oranında artmıştır. 2015 yılı Temmuz ayında bir önceki yılın aynı ayına göre enerji sektöründe üretim %2,4, imalat sanayiinde %0,2 artarken, madencilikte %3,0 azalmıştır. Ana sanayi gruplarında bir önceki yılın aynı ayına göre en yüksek üretim artışı %3,3 ile enerji sektöründe görülmüştür. Dayanısız tüketim malı ve ara malı sektörlerinde üretim artışı sınırlı olmuştur. Yıllık bazda en fazla üretim düşüşü %2,5 ile dayanıklı tüketim malı sektöründe kaydedilmiştir. Bu sektörü %1,7 ile sermaye malı imalatı izlemiştir. İmalat sanayiinde 2015 yılı Temmuz ayında bir önceki yıla göre en yüksek üretim artışı %47,1 ile kok kömürü ve rafine edilmiş petrol ürünleri imalatı sektöründe gerçekleşmiştir. Üretim düşüşünde ise ilk sırayı %33,1 ile elektronik sektörü almıştır.

Sanayi sektöründeki üretim gerçekleşmesi kur artışının neden olduğu aşınmayı göstermeye başlamıştır. Bu durumun Ağustos ve Eylül aylarında da devam etmesi halinde yılın üçüncü çeyreğinde GSYH'daki büyüme oranının düşük düzeylerde gerçekleşmesi sürpriz olmayacaktır.

Temmuz ayında sanayi üretimdeki gelişmeler ciro endeksini de etkilemiştir. Nitekim **Mevsim ve Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Ciro Endeksi bir önceki aya göre %1,0 düşmüştür.** Alt sektörlerden madencilik %0,9, imalat sanayi %1,0 oranında ciro kaybına uğramışlardır.

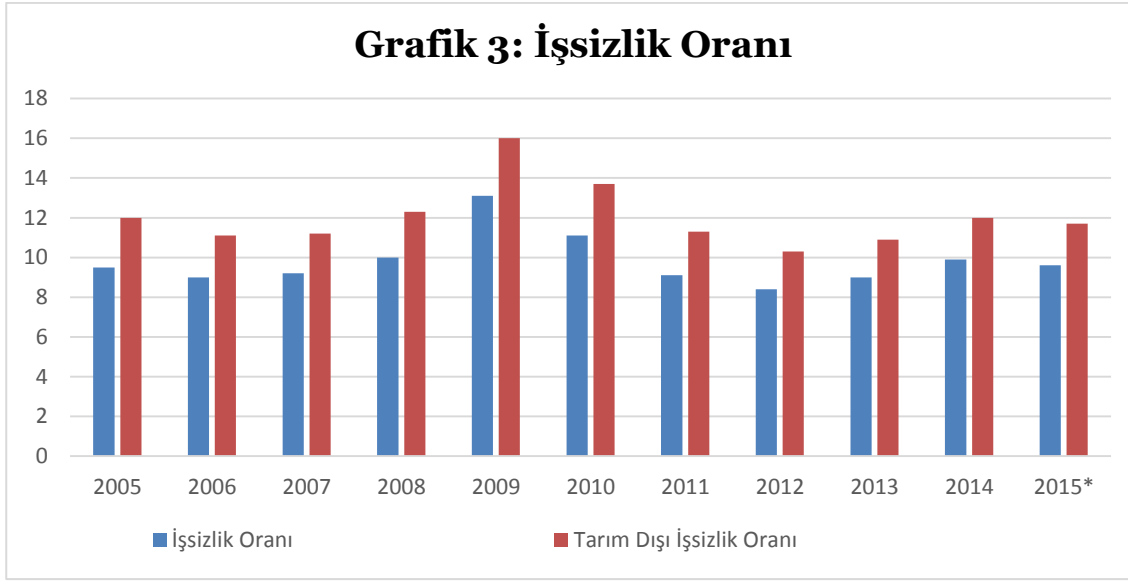
Ana sanayi gruplarından 2015 yılı Temmuz ayında bir önceki aya göre en yüksek ciro artışı %2 ile sermaye malında gerçekleşmiştir. En fazla ciro düşüşü yaşayan ise %7 ile enerji sektörü olmuştur. İmalat sanayii alt sektörlerinde en yüksek ciro artışları %35,9 ile diğer ulaşım araçları imalatı ve %25,8 ile tütün ürünleri imalatında gerçekleşmiştir. İmalat sanayiinde en fazla ciro kaybı ise %22,6 ile elektronik sektöründe görülmüştür.

Takvim Etkisinden Arındırılmış Sanayi Ciro Endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %7,9 yükselmiştir. Alt sektörlerden imalat sanayiinde ciro %8,3 artarken, madencilikte ciro %4,0 azalmıştır.

2015 yılı Eylül ayında İmalat Sanayiinde Kapasite Kullanım Oranı, Ağustos ayına göre 1,1 puan artarak %75,9'e ulaşmıştır. Mevsimsel Etkilerden Arındırılmış Kapasite Kullanım Oranı ise 1,0 puan artarak %75,4 düzeyinde gerçekleşmiştir. Özel sektör yatırım harcamalarının etkisi ile kapasite kullanımında da en fazla artış yatırım malları grubunda görülmüştür.

İstihdam ve İşsizlik:

İşsiz sayısı Haziran döneminde geçen yılın aynı dönemine göre 226 bin kişi artarak 2 milyon 880 bin kişi olmuştur. **İşsizlik oranı ise geçen yılın aynı dönemine göre 0,5 puan artarak %9,6'ya yükselmiştir. Tarım dışı işsizlik oranı 0,6 puan yükselerek %11,7 düzeyine ulaşmıştır (Grafik 3). Genç işsizlik oranındaki yükseliş kaygı verici düzeydedir. Bu dönemde genç işsizlik oranı 1 puanlık artış ile %17,7 düzeyine ulaşmıştır.**

Kaynak: TÜİK Veritabanı

Haziran 2015 döneminde işsizlik oranı yükselirken, istihdam oranı da yükselmiş ve %47,1 düzeyinde gerçekleşmiştir. İstihdam edilenlerin sayısı 2015 yılı Haziran döneminde, bir önceki yılın aynı dönemine göre 675 bin kişi artarak 27 milyon 261 bin kişiye ulaşmıştır. Böylece istihdam oranı geçen yıla göre 0,4 puan artmıştır. Çalışanların %22'si tarım, %19,7'si sanayi, %7,3'ü inşaat ve %51'i ise hizmetler sektöründe istihdam edilmiştir. 2014 yılının aynı dönemi ile karşılaştırıldığında hizmet sektörünün istihdam edilenler içindeki payı 0,8 puan artarken, tarım sektörünün payı 0,3 puan, sanayi sektörünün payı 0,4 puan ve inşaat sektörünün payı 0,1 puan azalmıştır.

Tablo 2: İşsizlik ve İstihdam

Yıllar	İşgücüne Katılma Oranı	İşsizlik Oranı	Tarım Dışı İşsizlik Oranı	İstihdam Oranı
2005	44,9	9,5	12,0	40,6
2006	44,5	9,0	11,1	40,5
2007	44,3	9,2	11,2	40,3
2008	44,9	10,0	12,3	40,4
2009	45,7	13,1	16,0	39,8
2010	46,5	11,1	13,7	41,3
2011	47,4	9,1	11,3	43,1
2012	47,6	8,4	10,3	43,6
2013	48,3	9,0	10,9	43,9
2014	50,5	9,9	12,0	45,5
2015*	52,1	9,6	11,7	47,1

(*) Haziran 2015

Kaynak: TÜİK Veritabanı

İstihdamdaki artışa rağmen işsizlik oranının yükselmesinin ana nedeni işgücüne katılım oranının artıyor olmasıdır. Nitekim 2005 yılında %44,9 olan işgücüne katılım oranı Haziran 2015 döneminde %52,1 düzeyine ulaşmıştır (**Tablo 2**). **İşgücüne katılım oranının artmasında 2009 Krizi sonrasında kadınların işgücü**

piyasasına girmesine yönelik yapılan düzenlemeler etkili olmuştur. Bu teşvikin olumlu etkisi halen sürmektedir. Örneğin 2015 yılı Haziran döneminde erkeklerde işgücüne katılma oranı 0,1 puan artarak %72,4’de ulaşırken, kadınlarda 1,4 puanlık artışla %32,3 düzeyine ulaşmıştır.

Ödemeler Dengesi:

2015 Temmuz ayında, 2014 yılının aynı ayına göre ihracat %16,2 azalarak 11 milyar 181 milyon dolara, ithalat ise %8,7 azalarak 18 milyar 209 milyon dolara gerilemiştir. Bu gerçekleştirmeler sonrasında **dış ticaret açığı %6,5 artarak 7 milyar 28 milyon dolara çıkmış, dış ticaret hacmi de %11,7 azalarak 29 milyar 390 milyon dolara inmiştir. Böylece Temmuz ayında ihracatın ithalatı karşılama oranı da %61,4’e düşmüştür.** 2015 Ocak-Temmuz döneminde ihracat geçen yılın aynı dönemine göre %9,4 azalarak 93 milyar 142 milyondan, 84 milyar 653 milyara düşmüştür. 2015 Ocak-Temmuz döneminde ithalat ise geçen yılın aynı dönemine göre %10,6 azalarak 139 milyar 726 milyondan, 124 milyar 956 milyara düşmüştür.

Tablo 3: Belli Başlı Ülkelerde İhracat Hacmindeki Değişim (2014-2015)

	2014Q1	2015Q1
Kanada	-5,3	-9,5
Meksika	13,2	9,0
ABD	3,6	5,0
Brezilya	1,6	-10,9
Avusturya	5,3	-14,0
Fransa	10,5	-10,2
Almanya	11,2	-12,9
İtalya	7,3	-14,2
Hollanda	9,4	-11,7
İspanya	7,9	-12,8
Türkiye	7,1	0,4
İngiltere	8,4	-5,3
AB-28	10,3	-8,8
EA-19	12,5	-11,3
Rusya	-1,0	-22,5
G. Afrika	-6,4	1,0
Çin	4,0	10,8
Hindistan	7,8	-2,0
Endonezya	1,8	-5,2
Japonya	13,1	2,9
G. Kore	-0,7	-3,4
Malezya	2,2	-13,6

Kaynak: WTO veri tabanı kullanılarak hazırlanmıştır. Erişim tarihi 2 Eylül 2015.

İhracat 2009 krizinden bu yana ilk defa bu kadar hızlı ivme kaybetmiştir. İhracat 2015 yılının ilk yedi ayında kesintisiz olarak bir önceki yılın aynı ayına göre düşmüştür. 2015 yılının Ocak-Temmuz döneminde ihracatta yaşanan

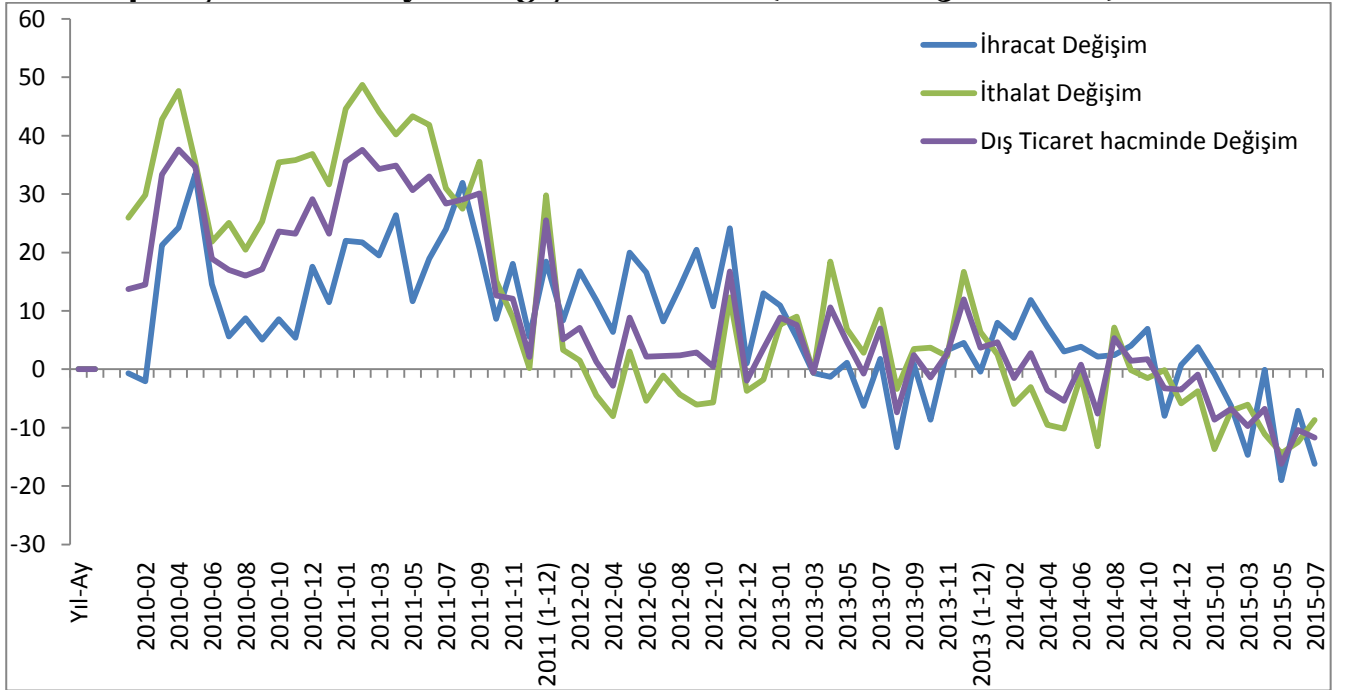
düşüşler, 1985 yılından bu yana 2009 yılı hariç (%22,9 yıllık bazlı düşüş) hiç bir yılda görülmemiştir.

İhracattaki bu düşüşün ana nedenlerinden ilki küresel ölçekte dış ticaret hacminin daralmasıdır. Dünya Ticaret Örgütü'nün verilerine göre küresel ölçekte ihracat düşmektedir. 2015 yılının ilk çeyreğinde dünya ihracatı 2014 yılının ilk çeyreğine göre %4,7 azalmıştır. Bu azalışta %10,5'lük düşüş ile Avrupa Birliği başı çekmiştir. Avrupa'yı %10,9 ile Brezilya ve %22,5 ile Rusya izlemiştir. İhracat artışında öne çıkan ülkeler %10,8 ile Çin ve %5,0 ile ABD olduğu görülmüştür (Tablo 3).

Türkiye'nin ihracatındaki azalışta Euro-Dolar paritesindeki gelişmeler kadar, geleneksel pazarlarda yaşanan siyasi ve ekonomik sorunlar da önemli rol oynamıştır. Örneğin Ortadoğu'daki savaş ve terör dalgası bu ülkelere yapılan ihracatı olumsuz yönde etkilemiştir. Ortadoğu ülkelerine yapılan ihracat Temmuz ayında %12,0, ilk yedi ayda %7,9 kayba uğramıştır.

İhracattaki düşüşte, Haziran ayında Bursa merkezli yaşanan eylemlerin neden olduğu üretim kaybı da etkili olmuştur. Nitekim otomotiv sektörü ihracatı Temmuz ayında %20,3, Ocak-Temmuz döneminde %10,3 azalmıştır.

Grafik 4: Dış Ticarete Aylık Değişim Oranları (2002-2015 Temmuz)

Kaynak: TÜİK Veritabanı.

Çin etkisi sadece ithalatta değil, ihracatta da sürmüştür. Çin ile birlikte riskli ekonomiler grubu içinde yer alan Brezilya, Endonezya gibi ülkelerin paralarının değer yitirmesi, Türkiye'nin ihracattaki fiyat avantajını yok etmiştir.

İhracatın düşmesinin nedenlerinden birisi de Rusya'nın uyguladığı ambargonun Türkiye'nin ihracatını engellemesidir. Nitekim Rusya'ya yapılan ihracat Temmuz ayında %47,8, Ocak-Temmuz 2015 döneminde %39,5 azalmıştır.

2015 Temmuz ayında cari işlemler açığı, bir önceki yılın Temmuz ayına göre 768 milyon dolar artarak 3 milyar 154 milyon dolar düzeyine çıkmıştır. Böylece yıllık cari açık 45 milyar 27 milyona ulaşmıştır. Cari açığın artmasında ilk neden dış ticaret açığının devam etmesidir. Ancak bunun yanında hizmetler dengesi kalemi içinde yer alan net gelirlerin 67 milyon dolar düşmesi ile net altın ithalatının 639 milyon dolar artmış olması cari açık düzeyinin belirlenmesinde etkili olmuştur.

Cari açığın finansman kaynaklarının başında gelen doğrudan yatırımlar geçen yılın aynı ayına göre 1 milyar 822 milyon dolar artarak 2 milyar 515 milyon dolara ulaşmıştır. Yılın ilk yedi ayında ülkemize gelen doğrudan yabancı yatırım tutarı da 6 milyar 681 milyon doları bulmuştur. 2014-2015 yılında artan risklere rağmen doğrudan yatırımların bu düzeye ulaşması ekonomi açısından önemli bir kazanım olarak algılanabilir.

Cari açığın bir başka finansman kaynağı olan portföy yatırımlarında ise çıkış sürmüştür. Temmuz ayında sermaye çıkışı 3 milyar 260 milyona ulaşmıştır. Bu kalemden çıkışta başı 1 milyar 131 milyon dolar ile DİBS ve 474 milyon dolar ile hisse senedi piyasası çekmiştir. Temmuz ayında bu çıkış ile birlikte daha önce ihraç edilmiş borçlanma senetleri için 847 milyon dolarlık ödeme yapılırken, net portföy yatırımlarının cari açık finansmanına katkısı olmamıştır. Finansman dengesindeki düzeltmeyi diğer yatırımlar kaleminden gelen 5 milyar 845 milyon dolarlık net giriş sağlamıştır. Bu kalemden girişin kaynakları bankaların 2 milyar 250 milyon dolar, diğer sektörlerin 1 milyar 283 milyon dolarlık yaptıkları borçlanma olmuştur. **Basit bir ifade ile bankalar ve diğer sektörler yurtdışından sendikasyon kredisi sağlayamamış olsalardı, döviz kuru üzerinde ciddi riskler gerçekleşebilirdi.**

Ocak-Temmuz döneminde cari açığın finansmanın önemli rol üstlenen bir başka kalem ise net hata noksan olmuştur. Bu kalemden yapılan giriş 9 milyar 99 milyona ulaşarak, cari açığın finansmanının %35'ini üstlenmiştir.

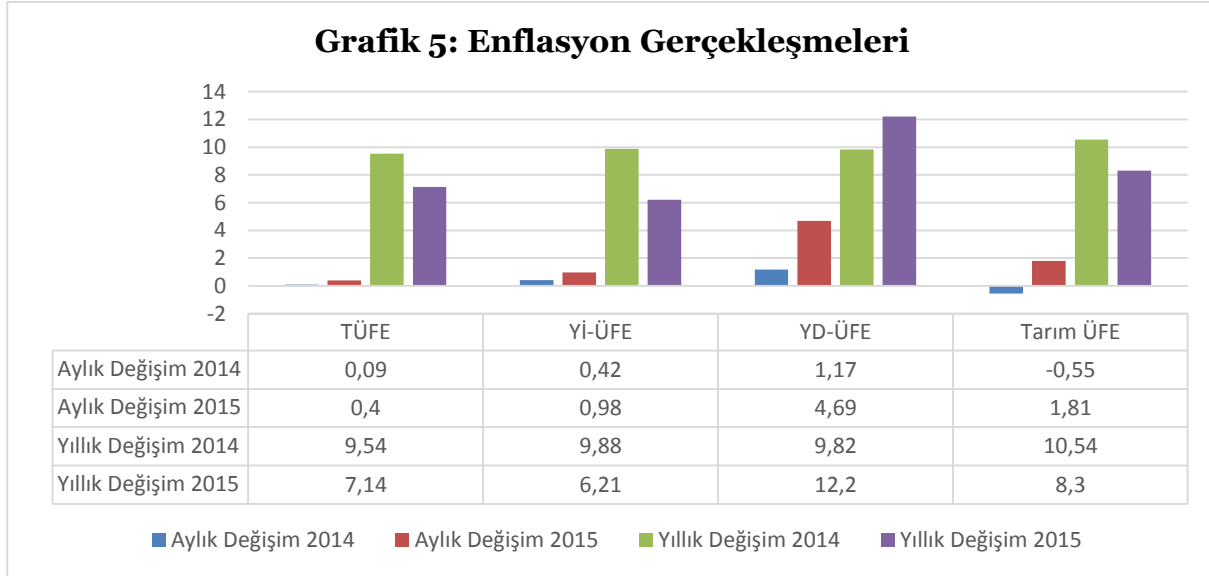
Para ve Maliye Politikası:

2015 Ocak-Ağustos döneminde Merkezi Yönetim Bütçesi 639 milyon TL fazla vermiştir. Bu olumlu gelişmenin bir sonucu olarak faiz dışı bütçe fazlası da geçen yılın aynı dönemine göre %26,2 oranda artarak 39 milyar 26 milyon TL'ye ulaşmıştır. Bütçedeki bu olumlu tablonun altında bütçe giderleri %11,8 artarken, bütçe gelirlerinin %13,1 artmış olması yatmaktadır. Bu tabloyu değerli kılan en önemli olgu ise bütçe fazlasının, faiz giderlerinin %14,1 arttığı bir dönemde gerçekleşmiş olmasıdır.

Mali disiplin sağlanmış olmasına rağmen enflasyon oranı yükselmeye devam etmiştir. 2015 Ağustos ayında Tüketici Fiyat Endeksi (TÜFE) aylık bazda %0,40, 2014 yılının Aralık ayına göre %5,27, Ağustos ayına göre %7,14 ve on iki aylık ortalamalara göre %7,88 yükselmiştir. Aylık bazda en yüksek artış yine %2,05 ile lokanta ve oteller grubunda görülmüştür. Bu grubu %1,96 ile eğlence ve kültür, %1,41 ile eğitim ve %1,31 ile gıda ve alkolsüz içecekler izlemiştir. Fiyatı en fazla düşen grup ise %4,32 ile giyim ve ayakkabı

olmuştur. Bölgeler itibariyle en yüksek enflasyon oranı Suriyeli göçmenlerin yoğun olarak yaşadığı Gaziantep, Adıyaman, Kilis'te %1,08 ile gerçekleşmiştir.

Grafik 5: Enflasyon Gerçekleşmeleri

Kaynak: TÜİK Veritabanı.

2015 Ağustos ayında Yurt İçi Üretici Fiyat Endeksi (Yİ-ÜFE) Temmuz ayına göre %0,42, 2014 yılının Aralık ayına göre %6,19, 2014 yılının Ağustos ayına göre %6,21 ve on iki aylık ortalamalara göre %6,14 artmıştır. Yİ-ÜFE enerji sektöründe %2,53, imalat sektöründe %91 ve su sektöründe %0,1 artarken, madencilikte %0,81 azalmıştır.

Tarım ürünleri fiyatları geçtiğimiz yılın altında bir yükseliş eğilimi gösterse de artmaya devam etmiştir. Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi (Tarım-ÜFE), 2015 yılı Ağustos ayında Temmuz ayına göre %1,81, 2014 yılının Aralık ayına göre %6,92, 2014 yılının Ağustos ayına göre %8,30 ve on iki aylık ortalamalara göre %11,37 oranında yükselmiştir.

Yurt Dışı Üretici Fiyat Endeksi (YD-ÜFE), 2015 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre %4,69, 2014 yılının Aralık ayına göre %12,92, 2014 yılının Ağustos ayına göre %12,20 ve on iki aylık ortalamalara göre %5,31 yükselmiştir. Fiyatlar madencilikte %4,74, imalat sanayiinde %4,69 artmıştır. Fiyatı en yüksek artan ürün %7,15 ile kâğıt ürünleri olmuştur.

Sonuç:

TCMB parasal sıkılaştırma politikasına devam etmektedir. Buna rağmen hedef enflasyon oranına 2015 yılında da ulaşamayacağı görüşü iyice güçlenmiştir. Bu nedenle enflasyonun kaynağı olarak parasal değişkenlerden çok diğer değişkenlere bakılmalıdır. Bu noktada öne çıkan ilk değişken ise ekonomideki belirsizlikler olarak gösterilebilir. Nitekim Ağustos ayında hesaplanan tüm güven endekslerinde düşüş görülmüştür. En yüksek güven kaybı ise aylık bazda %6,1 ile tüketici güven endeksi ve %4,6 ile reel kesim güven endeksinde yaşanmıştır.

Ekonomiye olan güvenin zayıflaması tüketim ve yatırım harcamalarının ertelenmesine neden olabilir. Ekonomik güvenin aşınmasında yaşanan seçimler ve terör eylemleri de etkili olmuştur.